

EXPRESSIVE VALUES OF NON-PERSONAL VERBAL FORMS

Ana-Maria DUDĂU

Conf. univ. dr.

Universitatea „Constantin Brâncuși” din Tg-Jiu

ABSTRACT:

THE IMAGE I WANTED TO LEAVE WITH THIS WORK WAS INSPIRED BY THE DESIRE TO CREATE A LASTING AND AT THE SAME TIME USEFUL FOR THE RESEARCH THAT I WILL UNDERTAKE IN THE FUTURE. I WISH TO TRANSFORM THIS RESEARCH INTO A TOOL CONDUCIVE TO MY PROFESSIONAL, BUT ALSO PERSONAL DEVELOPMENT, THROUGH BETTER PERCEPTION OF THE WORLD. HOWEVER, I DID NOT WANT TO EXHAUST THE ENTIRE FRESCO THAT THE VERBAL RANGE GIVES ME. I BELIEVE THAT MY APPROACH WAS ONE OF A PROLIFIC NATURE, IT REACHED CERTAIN TARGET POINTS AND THAT THE CONTINUOUS STUDY THAT I WILL UNDERTAKE IN THE FUTURE WILL GUIDE ME TO MORE GATES OF INTERPRETATION.

KEYWORDS : SUPIN, ABSOLUTE FORM, LINGUISTIC COMMUNICATION, GRAMMATICAL REALISM.

Odată cu aprofundarea studiilor de specialitate, barierele tradiționale ce se interpuneau între morfologie și sintaxă au fost supuse unui proces de osmoză. În această manieră s-a ajuns la domeniul morfosintactic. Premisele pe care a fost fundamentată această perspectivă sunt reprezentate de neputința de a plasa anumite procese lingvistice într-un singur domeniu. Supinul este o clasă non-finită ce antrenează interesul ardent al cititorului prin versatilitatea de care dă dovadă, prin bogăția contextuală, dar și prin opacizarea sensurilor. Toate acestea definesc o formă verbală a perpetuării înțeleșurilor, a dezvoltării gramaticale.

Relaționarea cu alte forme verbale nepersonale se desfășoară după tematizarea standard: asemănări și deosebiri.

Prin intermediul operei sale, Marin Preda esențializează referentul istoric dintre Primul Război Mondial și sfârșitul anilor șaptezeci. Talentul beletristic se dovedește perpetuu, în cadrul sferei gnoseologice specifice fiecărei picturi epice. Piedestalul inspirațional este ocupat de către romanul „Moromeții”, o adevărată dominație patriarhală, un sceptor ideologic al familiei și tradiției. Pe această suprafață echilibrată se naște o misiune labirintică de utopizare a căminului, de conservare a integrității social-morale, dar și de adaptare la configurațiile momentului istoric.

Placarea în timp și spațiu se observă din incipit: „Era începutul verii. Familia Moromete se întorsese mai devreme de la câmp.”¹ Atracția diegetică se plasează asupra lui Ilie Moromete, exemplul țăranului cu venele învolburate de muncă, dar cu patima discuției odihnitoare în privire. Din nefericire, cursul lumii își urma mersul magnetic, prestabilit de

---

¹ Marin Preda, *Moromeții, volumul I*, București, Editura pentru Literatură, 1967, p. 1

datoriile cotidiene. Instanța precizată se realizează printr-o formă de supin cu accente verbale: „Oamenii aveau însă treabă prin curți, nu era timpul de ieșit în drum.”¹

Se păstrează identic registrul verbal și atunci când tematica se îndreaptă către îndeplinirea atribuțiilor sociale. Motivul „foncirii” este reiterat pe tot parcursul romanului. Încă din primele pagini putem vedea că acesta se prezintă drept un factor perturbator în spațiul armonios al satului: „Că are de achitat fonciire și n-o s-o achite mâine, o să le ia din casă.”² Fuga de aceste încorsetări cotidiene este articulată masiv prin nota explicativă oferită de autor, prin expresia protagonistului: „Moromete se mohorî dintr-o dată.”³

Nucleele discursului epic se situează în identica manifestare a supinului verbal și atunci când apar în prim-plan Polina și Birică. Intențiile se înfățișează analeptic și rezumativ pentru tânăr, dar temătoare și improbabile pentru fată: „Când îi dăduse apoi de înțeles Polinei că se gândește să se ia cu ea, Polina se făcuse roșie și se uita la el cu niște ochi ciudați (...)”⁴

Universul rural se individualizează și prin tendința de manifestare față de cei care fac parte din același mediu. Brutalismul și rigiditatea mentalității se reflectă asiduu în fapte. Climaxul situațional este redat de episodul semnificativ dintre Birică și Tudor Bălosu, cel din urmă încercând să „pună câinii” pe primul: „Păi de ce asmuți câinele pe mine, nea Tudore, dacă de furat nu te-am furat, de făcut nu ți-am făcut nimic?”⁵ Dezrădăcinarea de elevația ontologică își trage seva din impulsul tipic arhetipal de a restabili dreptatea prin forțe proprii și după reguli nescrise. Supinul de tematizare își respectă rolul principal, acela de accentuare a ideii exprimate.

Civilizația ancestrală se sincronizează cu spațiul mitic prin apelul deznădăjduit la tehnicile oculte, dar și la cele de natură religioasă. Catharsisul interior debutează într-o zi sfântă de Duminică, iar apogeul este atins în momentul în care sunt respectate integral cutumele tradiționale. Slujba de la Biserică însumează pragmaticul și metafizicul, este poarta către spiritualitate, ce se leagă prin construcție de realitate, dar tinde spre zenit prin funcția pe care o îndeplinește: „după ce ți-ai făcut datoria cu morții, te întorci acasă până nu răsare soarele, aprinzi focul, dai să mănânce la copii, cureți casa, vezi ce mai e de făcut și după ce ți-ai făcut datoria și cu copiii, te speli și te primenești și te duci la biserică, Catrino.”⁶

Ipostaza discursului narativ se continuă în aceeași notă a dogmei religioase. Femeia de la țară devine trataul de pace între datoriile pământești ale omenirii și izbăvirea de malefic. Granițele dintre cele două lumi se respectă cu sfințenie, profanul nereușind să suprimereze sacralul, precum opina și Mircea Eliade în axiologia sa lucrare, „Sacralul și Profanul”: „Chiar atunci când considerăm o societate „sălbatică”, nu trebuie să uităm că faptele cele mai barbare și comportamentele cele mai aberante urmează modele transumane, divine.”⁷

Altfel spus, Catrina perpetuează un ritual al căilor divine, merge pe acea axis originalis, într-un fel de autocăutare, de reîntâlnire cu sinele răătăcit printre dureroasele întâmplări ale vieții. Este adusă în discuție și tema universală, „fugit irreparabile tempus” printr-un supin verbal: „Ceea ce Catrina și făcea, cu toate că biserica nu izbutea totdeauna să-i alunge amintirile dureroase ale vieții sau să-i lumineze cu totul anii lungi pe care îi mai avea de trăit.”⁸

---

¹ Idem

² Ibidem, p.2

³ Idem

⁴ Ibidem, p.13

⁵ Marin Preda, *Moromeții, volumul I*, București, Editura pentru Literatură, 1967, p. 15

⁶ Ibidem, p. 28

⁷ Mircea Eliade, *Sacralul și Profanul*, București, Editura Humanitas, 2000, p. 59

⁸ Marin Preda, *Moromeții, volumul I*, București, Editura pentru Literatură, 1967, p.29

Această concepție nu se păstrează și în planul familial. Aici, reprezentanta eternului feminin autohton este condiționată de puterea decizională a laturii masculine. Societatea nu acceptă o relație de consimilitudine între cele două părți alcătuitoare ale familiei. Distanța dintre cele două planuri este surprinsă magistral prin replicile lui Ilie Moromete față de opiniile Catrinei: „<<Proastă mai e și muierea asta a mea!>> se miră apoi cu glas tare în timp ce constata că ar fi greu de susținut că ulucile curții sale nu sunt putrede.”¹ De cele mai multe ori aceste concepții lipsite de esența intelectualizării au devenit adevărate vox populi în mentalitatea colectivă. O întâmplare asemănătoare o întâlnim și în romanul „Ion”, cea care purta povara genului fiind Ana. „Modestia, umilința, și ingenuitatea subliniate alternează cu maliția unui narator direct zeflemitor.”²[M.R.O.Curelar, 1/2016, p.18].

Simbolic, motivul gospodăriei este articulat în note de pseudoutopie și echilibru. Totuși, mișcările scindării sunt notabile prin diferența mentalităților. Dorința de eliberare din strâmtoarea patriarhală atrage atenția lectorului ce dorește să afle destinul familiei, cine răzbate și cine capitulează în fața ordinii firești a societății.

Un alt centru de interes este oglindit în scena tăierii salcâmului. Momentul este perceput ca un martor al locului damnat, al ruinei prevestitoare de apocalipsă. Se distruge echilibrul universal, prăbușirea salcâmului fiind notată ca prevestitoare de distrugere. În lucrarea sa, „Scriitori români de azi”, Eugen Simion numea salcâmul „dublul vegetal al lui Moromete”³ deoarece „destinul unuia este anticipat de destinul celuilalt.”⁴ Dincolo de aspectele figurative și simbolice, morfologic, tematica supinului verbal apare atunci când este surprinsă perplexitatea actanților în fața împlinirii tragicului hazard: „Câtva timp, cei doi rămăseseră încremeniți, uitându-se la salcâmul doborât, neștiind parcă ce mai aveau de făcut.”⁵

Dacă ierarhizarea socială și plata foncării era până în acel moment cel mai dezamăgitor aspect, iată că energia epică traversează către o altă realitate, de această dată și mai dureroasă: armata și pregătirea pentru război. Tehnica de realitate comparativă este folosită și în romanul petrescian, „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”, planul personal rotindu-se în jurul celui de luptă. Apetența pentru schimbarea planurilor ajută la redarea coloraturii locale, cititorul având prilejul să trăiască asupra armatei în chip imaginar: „Stăteau culcați pe liziera satului și comandantul le explica exercițiul pe care îl aveau de executat în duminica aceea.”⁶

În cel de-al doilea volum, timpul istoric schimbă ierarhizarea socială. Epicentrul satului nu se mai regăsea în persoana lui Ilie Moromete. Dispersarea familiei a mutilat o parte din integritatea și autoritatea capului familiei, dar nu a anulat-o. Discursul narativ se balansează între rămășițele căminului lui Moromete și alte figuri din sat precum Bilă, Isosică, Adam Fântână.

Autorul portretizează peiorativ înfățișarea copiilor lui Ilie, ce se depărtaseră de familie. Se dorește o conlucrare între faptă și aspect, între noua și vechea viață: „în timp ce Achim era mai greu de recunoscut, cu beregata înainte, sub care atârna o cravată groasă, cu

---

¹ Marin Preda, *Moromeții, volumul I*, București, Editura pentru Literatură, 1967, p. 36

² Mirabela Rely Odette CURELAR, *THE CHARACTERS OF I. L. CARAGIALE IN THE CONTEXT OF SOME IMPORTANT AESTHETIC CATEGORIES*, Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Letter and Social Science Series, Supplement 1/2016, ACADEMICA BRÂNCUȘI PUBLISHER, p.18.

³ Eugen Simion, *Scriitori români de azi, volumul II*, Editura Litera, 2002, p.196

⁴ Idem

⁵ Marin Preda, *Moromeții, volumul I*, București, Editura pentru Literatură, 1967, p. 40

⁶ Ibidem, p. 47

nodul cât un ghem, ai fi zis că se spânzurase cu ea și îi ieșise în felul acesta ochii din cap.”¹ Tot aspectul fizic al copiilor dă naștere unei discuții antagonice între cei doi părinți, mama fiind bucuroasă că este posibilă revederea, chiar și prin intermediul unor fotografii, iar tatăl este furios și nu poate depăși clipa critică a părăsirii locului de origine. Ochii minții se întrepătrund cu ochii fizici, astfel că întreaga viziune este alterată de percepția psihologică. Ca să își apere poziția defensiv-malițioasă, tatăl îi reproșează mamei lipsa informației, imposibilitatea unei concluzionări în absența experienței: „De multe ori te-ai pozat tu!
- Nu, că le știi tu pe toate, zise mama pufnind în râs, fiindcă era adevărat că în viața ei nu fusese să se pozeze nicăieri, și de ieșit din sat ieșise și ea de vreo două, trei ori, până la orașul cel mai apropiat, la Pălămida.”² Inferioritatea femeii, abolirea propriilor nevoi este din nou subliniată printr-o formă de supin: „de ieșit”.

Actul disputei se mută în sfera discuțiilor celor doi frați, Nilă și Paraschiv. Subiectul intrigii îl reprezintă capacitățile intelectuale și financiare, analizate prin comparație. În acest plan, Paraschiv înfățișează demersul său către funcția de inginer și cum și-a anulat concurența, trimițând-o „la măturat tramvaiele”.³

Văzând ascensiunea celorlalți băieți mai mari, Catrina îl sfătuiește pe Niculae să le urmeze și să scape din ghearele asupritoare ale tatălui pentru că viitorul se întrevede sumbru. Niculae trebuie să se dovedească un caracter mobil, capabil de evoluție. El se poate metamorfoza în mentorul propriei vieți: „de aici înainte să știe și el să-și ia gândul că mai e de trăit lângă alde tat-său.”⁴

Scenariul narativ se continuă cu o altă întâmplare marcantă pentru viața satului. Parastasul organizat după moartea lui Sandu ne introduce într-o lume ocultă, mitică, ce se fundamentează pe anumite principii religioase. Acest fapt este dovedit chiar de către atitudinea familiei față de reprezentanții Bisericii, cei din urmă fiind așezați „pe scaune cu spetează, spre deosebire de ceilalți care stăteau pe scaune fără.”⁵ Aceeași notă distinctivă se reia și prin forma de supin verbal, „de băut”, în această ipostază fiind plasați invitații oficiali la eveniment și cei care sperau să își mai estompeze foamea și sărăcia pentru încă o zi: „Dar nu la toți li se dădea mult de băut, ci numai la cei chemați și așezați într-un anume loc al mesei.”⁶ Alternanța statuturilor sociale și materiale nu face altceva decât să schimbe o simplă idee într-un motiv pregnant al textului.

Scriitorul ne prezintă același moment dintr-o altă perspectivă: cea a lui Niculae. Acesta își asumă preceptele existențiale și le susține prin redarea unei discuții anterioare cu defunctul. În termenii săracăcioși se dezvoltă o multitudine de sensuri. Simțurile conlucrează cu energii universale, ubicule, ce ne transmit mai apoi sentimente de teamă, de fericire, de datorie sau de stingere a sinelui. Martor afirmațiilor stă replica pătrunzătoare a lui Sandu: „Cum sunt eu acum, mi se pare că ce am de făcut, n-aș vrea să mai fac.”⁷ Remarcăm o altă formă de supin ce are rol cosmetizant în roman. Oboseala ontologică, dar și sfârșitul inopinat sunt doar două mărci ale transmigrării către o altă lume, o lume ce naște întrebări mistuitoare, revoltătoare în inima lui Niculae: „Și dumneata, părinte, care le știi pe toate, ce poți să spui, de ce murim, de ce ne mai naștem dacă trebuie să murim?”⁸

---

¹ Marin Preda, *Moromeții, volumul II*, București, Editura pentru Literatură, 1967, p. 2

² Idem

³ Ibidem, p.5

⁴ Ibidem, p. 9

⁵ Marin Preda, *Moromeții, volumul II*, București, Editura pentru Literatură, 1967, p. 19

⁶ Idem

⁷ Ibidem, p.20

⁸ Ibidem, p.21

În continuarea desfășurării epice, accentul se păstrează asupra atitudinii sfidătoare și nedreptățite a lui Niculae. Intemperiiile vieții îl transformaseră într-un alt om, mai hotărât, mai riguros și mai greu de înduplecat. Tonalitatea muștrării se învederează și în discuția cu tatăl său, cel care îl sfătuiește asupra viitorului. Tocmai pentru a evita o situație conflictuală, fiul „se întoarse la carte decis să-și vadă de citit și spuse:

- Și-așa nu mai am nevoie de nimeni!”¹

Decizia este una efemeră deoarece mesajul transmis sparge tiparele caligrafice, ajungând în resorturile interioare ale lui Moromete, dar și ale cititorului. Tinderea spre însingurare, spre refugiul într-un spațiu al reclusiunii spirituale -marcată printr-o structură cu supin- îl face pe tânăr să devină un spirit înalt, capabil de abstarctizare a sinelui și de intelectualizare a emoției. Este exponentul capacității de autodepășire a condiției.

Conform direcției centrifuge a timpului, personajele sunt investite cu valoare, iar altele sunt secătuite de consistența psihologică. Așadar, unul dintre actorii epici nou-veniți pe scena timpului este Isosică, introdus subtil în operă și descris major printr-o singură acțiune-fumatul. Aura conferită de acest act îl catapultează în spațiul meditației, al pierderii întru devenire: „În loc să-l strice însă ca pe alți copii, pe Isosică situația asta îl făcuse doar vesel și se apucase doar de fumat. Într-adevăr fuma mereu, dar nu cu lăcomie, ci lăsa țigarea să-i ardă îndelung în colțul gurii în timp ce el arăta învăluit în fumul ei pe gânduri.”²

Concentrația descriptivă survine și în urma unei expresii verbale cu supin: „De aceea și drumurile lui erau greu de urmărit(...)”³, ce relevă caracterul său ascuns, capacitatea de a se confunda cu mediul înconjurător.

Pe de altă parte, reactualizarea afectelor și a personajelor ce au umplut paginile romanului este surprinsă în ultimele momente, Niculae devenind un purtător al vinei tragice. Încercarea surdă de a depăși moartea tatălui boltește din ce în ce mai adânc în lăuntru său, dincolo de activitățile uzuale: „Dimineața următoare, am plecat iar la comitet, aveam de pregătit un referat important pentru o ședință care a durat atât de mult că mi-a rămas în minte lungă cât o săptămână... Ah, nu mai pot dormi, s-ar putea ca de aici înainte...”⁴ Formularea cu supin întregește sentimentul de obligație firească ce se opune trăirii interioare.

Singurătatea pe care Niculae și-o dorise atât de mult, claustrarea ce părea că îi va vindeca rănilile se abătuse acum asupra clipei finale a lui Ilie Moromete. Pe lângă aceasta, tăcerea a reprezentat preaplinul sentimentelor, acceptarea fatumului. Imixtiunea celor două, însă, se demistificase și îl cuprinsese pe Niculae în ghearele reci ale regretului: „A tăcut. Nu mi-a răspuns nimic.” Adică așa cum făcuse în partea din urmă a vieții lui, când dădea de înțeles că singurătatea și tăcerea nu pot fi alungate de nimeni o dată ce au pătruns în inima omului și că nu-i mai rămânea decât trufia, pe care o păstrează și dincolo de moarte, cu toate că moartea se luptă cu noi să ne ia totul.”⁵

O altă capodoperă scrisă de Marin Preda este „Marele singuratic”, tratat despre viață, moarte, creație, iubire și, de ce nu, despre drama ce ne pândește pe fiecare dintre noi: singurătatea. Aceasta se poate manifesta atât la nivel exterior cât și în străfundul ființei noastre. Apăsarea structurii ontice de factură moromețiană este din nou adusă în plan principal. Granițele timpului sunt șterse, timpul povestirii inundând metaforic timpul evocării (perioada vieții lui Ilie Moromete), precum timpul amintirii înăbușește uneori clipa contingentă.

---

¹ Ibidem, p. 23

² Marin Preda, *Moromeții, volumul II*, București, Editura pentru Literatură, 1967, p. 32

³ Ibidem, p.36

⁴ Ibidem, p. 201

⁵ Ibidem, p.202

Dincolo de rememorări, planul narativ se întinde și spre latura iubirii, descifrând melancolic și homeric, prin eludarea unor date temporale, povestea dintre Simina și Niculae. Contopirea omului pragmatic, teluric și a ființei boeme se realizează insolit și greu perceptibil pentru mintea umană. Felurite stări de spirit sunt redată pe parcursul operei.

Cu toate acestea, câteva sunt exprimate prin forme de supin și rămân indexate în sufletul ce se bucură de lectură. Unul dintre acestea dezvăluie latura romantică, profund umanistă a Siminei. Eternul său feminin apare în lumina candorii, în ecoul latent al înobilării sufletești, prin îndepărtarea de profanele delimitări materiale și alunecarea către ideile eterne: „N-ași putea să-ți spun de ce, zise ea, cu toate că unii zic că cu cât un tablou e mai mic, cu atât e mai greu de pictat. Un tablou mare e bun în muzeu (...).Ori eu vreau să pictez pentru oameni, nu pentru muzee.”¹

Motivul thanatic se învâlburează spre sfârșitul operei. În prima etapă, procesul se răsfrânge asupra țăranilor care respectă un fel de sacru legământ față de spațiul teluric unde s-au născut: „Și de murit, tot aici mor...”², spune Simina, fără să conștientizeze proximitatea propriului sfârșit.

Tabla legilor creatoare nu își schimbă cursul, alergând în destrămarea iubirii dintre artistic și rațional. Poate, abaterea de la ordinea firească, prin alăturarea celor două esențe, a fost o condamnare la singurătate. Acest fatalist cerc uman nu poate fi rupt, drept urmare, gândurile ei se rezumau la ce urma Niculae să împlinească în mod solitar, ca un „Mare singuratic”. Ea se opune prin construcția sa umană acelor care erau încercați de sașietatea vieții, dar se resemnase la gândul că itinerariul pământesc are un capăt iminent: „au ajuns la capătul vieții și s-au săturat de trăit...(...) e cazul, Niculae, să trăiești cu mine în gând.”³

Fiind o veridică susținere pentru asumarea crizei existențiale, supinul se sustrage parțial rigidității sale morfo-sintactice pentru a face loc conștiinței creatoare de viață și frumos. S-ar putea afirma despre lucrarea de față că urmează, chiar prin tiparele cu formă non-finită, coordonate umaniste, îndemnând spre respectarea binelui, frumosului și adevărului.

Mai mult, supinul mediază între diferite etape ale vieții autorului ca în romanul „Viața ca o pradă”. Intriga romanescă debutează prin drama copilului care nu are resursele necesare să meargă la școală. Se poate vorbi despre o dramă prematură a intelectualului. Ideea se fundamentează pe scurta meditație a lui Marin Preda: „Reieșea în acele clipe că lumea n-ar fi atât de greu de suportat, dacă n-ar fi împănată cu proști.”⁴ Într-un fel momentan necunoscut ochiului copilului, scriitorul trebuia să răzbată dincolo de lumina cunoașterii.

Avântul spre o lume mai bună, spre erudiție este întotdeauna pavat cu grele încercări. Cazul prezentat în opera „Viața ca o pradă” se încadrează în acest tipar. Replica „luați-mi un maculor să am măcar pe ce scrie, că de învățat pot să mă mai împrumut, dar de scris nu pot să scriu în caietele altora.”⁵ scoate la lumină un tânăr pregătit să înfrunte vigisitudinile existenței lumești. Seriozitatea cu care este privit actul învățării tinde spre o redescoperire a sinelui. Lipsa banilor necesarii procurării cărților și caietelor pentru școală este văzută ca un distrugător de personalități, ca un anihilator de vii conștiințe psihologice și intelectuale.

Mai târziu se valorifică și cel de-al doilea plan de interes în devenirea lui Marin Preda: drumul spre creație. Ca orice novice, tânărul personaj are de înfruntat mai multe drame existențiale de care nu este încă perfect conștient. Situația „Aveam de dat un răspuns la o

---

¹ Marin Preda, *Marele singuratic*, București, Editura pentru toți, 2010, p.193

² Ibidem, p.199

³ Ibidem, p. 203

⁴ Marin Preda, *Viața ca o pradă*, Oradea, Editura Cartex Serv, 2003, p. 3

⁵ Ibidem, p. 1

întrebare: Ce să scriu.”¹ era fără precedent. Într-un mod misterios autorul trebuia să depășească manifestarea mecanică a lumii și să găsească senzația de ars existențial pentru a o reproduce în infinite pagini.

Pentru că orice demers inițiat are un punct zero de unde trebuie să pornească, tânărul actant s-a hotărât să consulte marii scriitori universali. Așa s-a creat un paralelism situațional între scrierea lui Jonathan Swift – „Călătoriile lui Gulliver”, cu precădere prezentarea animalului Yahoo și febrilul vieții la țară, reprezentat de manifestările naturale și neîngrădite ale cailor: „Dimpotrivă, Swift nu m-a turburat și nu m-a neliniștit deloc postura în care puneam el animalul numit Yahoo. Dar se supuneau, reveneau la iarba cuminți, iar eu îmi vedeam de citit.”² Marin era obișnuit deja cu rudimentalul și incontrollabilul vieții, cu momentele inopinate și greu de tălmăcit ale existenței. Tocmai din acest motiv, autorul își refuză gloria și capacitățile metafizice de a scrie, crezând că nu a ajuns un autor în adevărata putere a cuvântului și că mai există șanse să își schimbe drumul profesional. Acest rafinament al conștiinței critice îl împiedica să acceadă dincolo de zona modestiei proprii. Chiar dacă actul creațional a dispărut în urmă cu cinci ani, „Am luat manuscrisul, l-am dactilografiat, apoi l-am băgat în sertar și am uitat de el cinci ani.”³, efectul a rămas neschimbat: „Refuzam să accept că sunt scriitor, spuneam, senin, că vreau să mă las de scris. Și ce să fac? Semnasem acel pact de mult, înapoi nu mai puteam da.”⁴

În această manieră se înfățișează devenirea unui artist, prin fragmente disonante și absurde de viață, nu prin utopia întregului. Acțiunea corespondențelor universal-valabile acționează și asupra singularului, aceluși punct rătăcit de materie ce își caută drumul.

Tonalitatea întâmplărilor se ambiguizează și se diversifică atunci când ochiul iubitorului de lectură trece în registrul romanului „Cel mai iubit dintre pământeni”. Aici, deși narațiunea este de factură ionică, autorul se întrupează metaforic în persoana lui Victor Petrini.

Speța narativă se deschide printr-un datum implacabil, imaginea morții ce conduce la eliberare: „Vorbesc de moartea naturală, care adesea e o dulce ispită.”⁵ Nihilismul sufletesc își are rădăcinile în viața tumultuoasă și în interioritatea negativă a protagonistului. Metaforicul și imobilul cavou trupesc se confundă în manieră bacoviană cu celula rece și apăsătoare: „pentru a intra într-o captivitate perpetuă, în plimbările mele solitare pe la marginea orașului”.⁶ Se poate cumula un paralelism între romanul predescian și incipitul non-convențional, profund al romanului lui Andrei Oișteanu, „Cutia cu bătrâni”. Încă din primele rânduri trasate în mentalitatea răsunător-existențială am constat potențarea stării de vid și de conlucrare cu sinuciderea, nu doar cu moartea în sine. Căci, moartea este pentru toți, o supunere oarbă în fața a ceea ce suntem, însă sinuciderea poate fi considerată o opțiune pentru cei ieșiți din acordurile vieții, precum sunt artiștii.

Așadar, viața captivă în materie naște retorismul bolnăvicios, apăsător la Marin Preda – „Dar moartea violentă, sinuciderea, la care ești împins de către oameni?”⁷. Sinuciderea, în opera lui Oișteanu, apare într-un registru ușor distinct, aparținând cu precădere lumii

---

¹ Ibidem, p. 17

² Marin Preda, *Viața ca o pradă*, Oradea, Editura Cartex Serv, 2003, p. 26

³ Ibidem, p. 89.

⁴ Idem

⁵ Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, volumul I, București, Editura Litera, 2009, p. 1

⁶ Idem

⁷ Idem

filosofice, cognitive, fiind o percepție ce se dezvoltă la nivel independent, fără să facă referire la alte existențe: „nu există decât o problemă filosofică cu adevărat importantă: sinuciderea.”¹

Cu toate acestea, natura simbolistă, fatalistă, nu rămâne impregnată în integrala țesătură epică. După ce Victor începe să-și rememoreze viața, literele expresiei se pragmatizează, aduc în planul panoramic întâmplări și situații reale. Una dintre acestea este febrila poveste de dragoste dintre personajul principal și Ninela, femeie ce deține arta venusiană. În ochii lui Petrini nu există cucerire mai mare: „cu cât strategia pe care o folosesc e mai complicată și ele mai greu de cucerit, cu atât sînt mai prețuite.”²

Autorul se mai întoarce arareori în spațiul compensatoriu al sinuciderii, însă fără a apela la fragmentarism sau la bulversarea curgerii narative. Spre exemplu, el își gandește anumite strategii de moarte și de viață -evadarea-, dar se oprește înainte de pasajul ce vizează pasiunea sa pentru filosofie: „Dar să-mi reiau firul întrerupt, voi ajunge și la acest episod al vieții mele care a fost greu de suportat abia după ce am revenit printre cei cu speranțe.”³ Așa cum opina și Andrei Oișteanu, sinuciderea capătă valențe filosofice. Nu trebuie omis nici faptul că o serie dintre aceste trăiri accerbe sunt redată prin numeroase forme de supin, ceea ce atestă valoarea incontestabilă a formei morfologice non-finite în cadența literară.

După câteva căutări în memorie, creatorul revine cu o altă idilă, de această dată din mediul studentesc. Complicațiile sufletești apar atunci când, din flacăra pasiunii, se naște o cerere în căsătorie, tânăra mai fiind parte integrantă a unei căsătorii: „putea să-și continue anul pe care îl mai avea de urmat fiind căsătorită.”⁴ Învolverările inimii sunt prezentate succesiv, sub umbra unui regret-reflexiv.

Progresiv, directorul scenei beletristice reliefează aspecte diferite ale lui Petrini, de la nivelul amoros până la cel academic. Odată cu oscilația referentelor existențiale se introduc și noi personaje. Un exemplu elocvent este ocurența lui Petrică Nicolau în peisajul scriitoricesc, omul ce reproducea pasaje „imposibil de memorat”⁵

Intenția conflictului interior se comută în ansamblul acuzelor privind trădarea țării. Temerile sale exterioare se împletesc cu cele interioare, degenerând într-o decadentă spirituală a celui care îl amenință. Victor manifestă și o profetică intuiție, spunându-și într-un monolog interior: „Deși îmi dădeam seama că n-aveam nimic de sperat.”⁶

Eul-conștiință funcționează până spre finalul romanului. Suferința carcerală se supune celei provocate de moartea mamei și imposibilitatea de a-i fi alături. Mama și fiul sunt plămădiți din aceeași substanță arhitectonică, percepția asupra vieții fiind una de permanentă rezistență. Asumarea condiției ultime se manifestă atât în incipit cât și la finalul volumului II, chiar dacă aceasta corespunde unor persoane distincte. Procedul conferă textului circularitate, o întoarcere perpetuă către devenirea prin sine-însuși: „Știu eu, n-o să mor, mai am de pățimit!”⁷

Și în cel de-al treilea volum, vocea aceluși deus absconditus camuflat în pielea lui Petrachi readuce în lumina amintirii momentele dificile ce i-au fost menite, printr-o neîncetată comparație dintre latura personală și spațiul temniței. Asociind cele două elemente,

---

¹ Andrei Oișteanu, *Cutia cu bătrâni*, Iași, Editura Polirom, 2012, p.1

² Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, volumul I, București, Editura Litera, 2009, p. 24

³ Ibidem, p.33

⁴ Ibidem, p. 37

⁵ Ibidem, p. 52

⁶ Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, volumul II, București, Editura Litera, 2009, p. 5

⁷ Ibidem, p. 291

putem deduce sentimentul trăirii paroxiste, starea de degradare a eului: „Lovitura pe care aş fi primit-o ar fi fost mai greu de suportat decât doi ani de puşcărie...”¹

BIBLIOGRAFIE

* Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan”, „Al.Rosseti”, Gramatica Limbii Române, vol.I, Bucureşti, Editura Academiei Române

1. Adina Dragomirescu, Isabela Nedelcu, Alexandru Nicolae, Gabriela Pană Dindelegan, Maria Rădulescu Sala, Rodica Zafiu, Gramatica de Bază a Limbii Române, Ed. a 2-a, Bucureşti, Univers Enciclopedic Gold, 2016
2. Adina Dragomirescu, Particularităţi sintactice ale limbii române în contextul romanic. Supinul, Bucureşti, Editura Muzeului Naţional al Literaturii Române, 2013
3. Marin Preda, Cel mai iubit dintre pământeni, volumul I, Bucureşti, Editura Litera, 2009
4. Marin Preda, Cel mai iubit dintre pământeni, volumul II, Bucureşti, Editura Litera, 2009
5. Marin Preda, Cel mai iubit dintre pământeni, volumul III, Bucureşti, Editura Litera, 2009
6. Marin Preda, Marele singuratic, Bucureşti, Editura pentru toţi, 2010, p.193
7. Marin Preda, Moromeţii, volumul I, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1967
8. Marin Preda, Moromeţii, volumul II, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1967
9. Mirabela Rely Odette CURELAR, *The characters of i. l. caragiale in the context of some important aesthetic categories*, Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu, Letter and Social Science Series, Supplement 1/2016, Academica Brâncuși”publisher, p.18.

---

¹ Marin Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, volumul III, Bucureşti, Editura Litera, 2009, p. 213